

'Iemand begint te gaan'

Er bestaan televisieshows waarin de kandidaten voor de hoofdprijs, net voor de laatste opdracht, heel duidelijk aangezegd krijgen wat ze allemaal mislopen wanneer ze een fout antwoord geven, of zelfs, dat ze niéts overhouden wanneer ze de verkeerde keuze maken. Het zweet breekt bij ze uit. Klotsende oksels. De twijfel slaat toe. Soms zien ze dan af van die laatste ronde. Liever het houden bij wat ze wél hebben, dan het risico te lopen op een teleurstelling, en levenslang rondlopen met spijt. Al is het maar een spel, en had je de regels kunnen weten toen je je inschreef – toch is het pijnlijk echt: die angst voor het maken van de verkeerde keuze.

Dat zijn de beruchte momenten als de avond voor het huwelijk, de dag voor de verhuizing, de minuten voor het ondertekenen van een grote overeenkomst. Wanneer je even heel goed weet wat je hebt, terwijl nog onduidelijk is of de toekomst zijn beloften zal waarmaken. Als het volk Israel uitroept liever terug te willen naar Egypte, waar ze het ondanks de slavernij klaarblijkelijk toch niet té slecht hadden, is dat dan geen pure angst voor het onbekende? Het onbekende, waarin onduidelijk is wat je doen moet, onduidelijk wat goed of wat verkeerd is, wanneer er geen vertrouwde ritmes of patronen zijn die je dag indelen. Dat onbekende dat mensen doet besluiten toch maar niet uit het ongeluk, uit de onvrede, uit de onvrijheid te stappen. De man die liever bij zijn kwaadaardige echtgenote blijft, dan zijn toekomst in eigen hand te nemen. De reis die je niet maakt, de sollicitatie die je niet pleegt, de uitnodiging voor een ontmoeting die je toch maar aan je voorbij laat gaan.

In mij komt een bekende tekst op: "Onze grootste angst is niet dat we tekortschieten. Onze grootste angst is dat we eindeloos krachtig zijn. Het is ons licht, en niet onze donkerte die ons beangstigt", gedachten van Marianne Williamson (en ten onrechte wordt gedacht dat Nelson Mandela dit schreef en zei) in haar commentaar op het boek *A Course in Miracles*. Want stel dat je het wél kan, dat nieuwe: dan staat je leven op je kop! Dan gaan de dingen anders dan voorheen! Dan gebeurt het! En eigenlijk is de kans dat je het wél kan, heel groot....

We hadden hier in de gemeente een armoede-groep. Daar zat ik ook in. Na twee jaar hebben we hem opgeheven. Het was goed geweest, we hadden veel geleerd, lazen de krant anders, we hadden een mooi vastenproject geopperd, en, eerlijk gezegd, wat moesten we verder nou? Ieder van ons had trouwens ook genoeg andere dingen te doen. Pas later, toen ik mezelf toch nog eens ondervroeg of er bij mij ook andere motieven speelden om te stoppen, besepte ik hoe onmogelijk ik het vond om het uit te houden bij al die pijnlijke feiten over macht, geldlust, en mijn/onze eigen bevoorrechte positie. Door te stoppen met die groep gaf ik toch ook een beetje de moed op, keerde ik terug naar mijn oude doen en laten, en sloot ik ongetwijfeld ook allerlei mogelijkheden af. Zelfs al zouden we niets meer te doen weten tegen de armoede, dan was het uithouden in de onmacht van niets kunnen doen al een enorme krachttoer. Uit angst voor onmacht liep ik weg voor de kracht die we ongetwijfeld samen hadden.

Van de twaalf verspieters, zoals de traditie deze mannen is gaan noemen, deinzen er tien terug voor het nieuwe. Tien die hun eigen kracht onderschatten. Tien die vergeten zijn dat een mosterdzaadje kan groeien door Gods belofte. Zij steken het volk aan met hun angst. Er wordt een vijand gecreëerd uit gebrek aan vertrouwen in eigen kracht. Als reuzen zo beschrijven de 10 de inwoners van Kanaän. En daarmee vergeleken voelden zij zich sprinkhanen, oogstverslindend ongedierte dat vertrapt zal worden. Komt me bekend voor, dit verhaal. Het is alsof we er midden in staan, met alle vijandbeelden die tegenwoordig hoog gehouden moeten worden. Hoe spreek je over de anderen, en wat zeg je daarmee over jezelf? Behalve dat je met deze woorden negatieve beeldvorming in de hand werkt, is het ook een spreken OVER in plaats van een spreken MET. Als Brinkman van de PVV écht in gesprek zou willen met de Antillianen, moet hij niet beginnen met etiketten plakken.

Kaleb en Jozua - de Jozua die de Israëlieten na Mozes' dood het beloofde land zal binnenleiden – doen niet mee aan dit spel. Zij pogen allebei de menigte de goede zorg en de belofte van de Eeuwige in herinnering te roepen. Maar angst is een harnas, en mensen kunnen alleen nog maar 'terug'-denken, want dat is bekend terrein. De massa is conservatief, heet het. De massa wil orde en duidelijkheid en houden wat ze hebben, want dat heeft al genoeg moeite gekost. Hoe krijg je dan moed ingesproken voor nieuwe uitdagingen? Zoals

bijvoorbeeld een vreedzaam samenleven met alle nieuwe of minder nieuwe identiteiten in ons land. Durven we echt, of vluchten we liever in verzuchtingen over 'vroeger toen...' wanneer we bijvoorbeeld oog in oog staan met alle vernielingen die in de nieuwjaarsnacht werden aangericht. Ja, zo erg was het vroeger echt niet, maar we hebben helaas geen ander vertrekpunt dan deze ravage om iets nieuws uit op te bouwen.

Waar haal je dan het lef vandaan een nieuw land in te trekken, een nieuw jaar te beginnen, een samen-leving te worden? In ieder geval door de toekomst niet vast te leggen met etiketten of in clichés. En het is ook een cruciaal verschil of je in nieuwe situaties alleen obstakels ziet of juist mogelijkheden. Benader je het vreemde negatief of positief? Laat je je afschrikken en schiet je in het defensief, of ben je nieuwsgierig, heb je vertrouwen in je eigen kracht en flexibiliteit. En daar bovenop, of eigenlijk helemaal onderop, als bodem en dragende grond, is, denk ik, een overtuiging nodig dat verbaal of fysiek geweld geen oplossing biedt, dat alle mensen dezelfde rechten hebben en verlangen om te leven. Een journaliste werd afgelopen vrijdag in een radio-interview gevraagd of ze niet doodsbang was in die verre vreemde wraakzuchtige oorlogsgebieden waar ze regelmatig vertoeft. Zij antwoordde dat ze, wanneer ze eenmaal ergens contact maakte, gewoon mensen ontdekte, net als zij (Radioprogramma Kunststof, 4 januari 2008 Jacqueline Maris).

Zo vertellen ook de Schriften: een paar mensen die verder durven, is al genoeg. Het begin mag klein zijn. Zoals een verklaring van een groep bekende Nederlanders om te benoemen en te bouwen, slechts een stukje papier is, en toch een belofte dat we ook anders kunnen omgaan met elkaar. Of zoals het kerstkind klein en onmachtig is. Ik hoop dat wij hier ook een begin zijn. Door bijeen te komen en onszelf en ons handelen te bevragen en dan op pad te gaan. Door vooral niet te makkelijk te zeggen dat het onze kracht te boven gaat. Want je kunt nu eenmaal méér wanneer je vertrouwt op het goede dan wanneer je jezelf klein maakt. Daarmee is het nog lang niet makkelijk, of risicoloos, of vanzelfsprekend die weg naar het Beloofde Land. Maar dat er geen andere weg is dan die van Kaleb en Jozua, van Jezus, van Maria, staat voor mij vast. Ik wens dat we ons niet laten afschrikken, als individuen, als geloofsgemeenschap, en elkaar inspireren tot bewogenheid en moed, dit lange jaar dat voor ons ligt.

Gelezen: (een samenvatting van) Numeri 13 en 14

Mirjam Wolthuis